

СЕКЦІЯ 2.
ПРОБЛЕМИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ОПОДАТКУВАННЯ
СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Сергій Барановський
Науковий керівник: к.е.н., викладач Бінчаровська Т. А.
Тернопільський національний економічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ БІОЛОГІЧНИХ АКТИВІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

Біологічні активи є природними відновлюваними ресурсами, засобами виробництва, продуктами харчування, сировиною для промисловості, які використовуються в сільськогосподарському виробництві. Завдяки винятковому значенню, біологічні активи відіграють важливу роль у забезпеченні соціально-економічного розвитку економіки України, забезпеченні продовольчої безпеки і формуванні експортного потенціалу.

Згідно П(С)БО 30 «Біологічні активи», під біологічним активом слід розуміти тварину або рослину, яка в процесі біологічних перетворень здатна давати сільськогосподарську продукцію та/або додаткові біологічні активи, а також приносити в інший спосіб економічні вигоди [1]. Згідно П(С)БО № 30 біологічні перетворення – процес якісних та кількісних змін біологічних активів.

Л. К. Сук і П. Л. Сук переконані, що біологічні активи – це «явище життя», тобто живі тварини або рослини, які здатні до біологічної трансформації. Вони можуть забезпечувати процес виробництва нових неживих продуктів [2]. Як зазначає О. О. Канцуров, принциповими змінами, які вносяться П(С)БО 30 «Біологічні активи» до існуючої практики обліку сільськогосподарської діяльності, є виділення рослин і тварин, які є об'єктами сільськогосподарської діяльності, в окрему облікову категорію – «біологічні активи», оцінка біологічних активів і сільськогосподарської продукції за справедливою вартістю та особливий порядок визначення фінансових результатів [3, с. 91]. Біологічні активи – це тварини і рослини як результати минулих біологічних процесів, що контролювані й ідентифікуються підприємством, які можуть бути використані в його діяльності, передані у використання іншим або відчужувані для отримання економічних вигод (сільськогосподарської продукції, додаткових біологічних активів, послуг, грошових коштів або інших активів), а їх вартість може бути достовірно визначена [4]. Біологічні активи в порівнянні з іншими активами підприємства є частиною живої природи, а тому вимагають інших підходів до проведення аналізу та організації їх обліку. Крім того, доречно при класифікації біологічних активів враховувати особливості природних умов, в яких вони вирощуються та споживаються. При всій складності запровадження в Україні П(С)БО № 30 «Біологічні активи» (явній неспідготовленості до цього ні ринку сільгосппродукції, ні самих бухгалтерів), цей стандарт дає галузевій бухгалтерській системі можливість заявити про своє місце і роль у прийнятті управлінських рішень, в тому числі і з питань державної підтримки сільського господарства [5, с. 147].

У Міжнародному стандарті бухгалтерського обліку МСБО (IAS) № 41 «Сільське господарство» біологічний актив трактується, як жива тварина або рослина [6].

У МСБОЗ (IAS) 41 «Сільське господарство» вказується, що сільськогосподарська діяльність охоплює широкий спектр видів діяльності: тваринництво, лісівництво, вирощування багаторічних і однорічних культур, садівництво, квітникарство та рибицтво, які мають загальні властивості:

- воно контролює актив у результаті минулих подій;
- здатність до зміни – живі тварини і рослини здатні до біологічного перетворення;
- існує ймовірність отримання підприємством майбутніх економічних вигод, пов'язаних з цим активом;

- управління змінами, що сприяє біологічному перетворенню шляхом поліпшення або врегулювання умов, що підтримують здійснення процесу;
- справедлива вартість або первісна вартість активу піддається достовірній оцінці.
- оцінка змін – зміна якісних або кількісних показників в результаті біотрансформації оцінюється і відстежується в рамках процесу оперативного управління.
- актив повинен бути використаний в сільськогосподарській діяльності суб'єкта господарювання;
- актив може бути переданий іншим суб'єктам господарювання або прийнятий в оренду [6].

Біотрансформація, відповідно до МСБО (IAS) 41 «Сільське господарство», призводить до наступних видів результатів: зміни активів через зростання (збільшення кількості або підвищення якісних характеристик тварин або рослин), дегенерації (зниження кількості або погіршення якісних властивостей тварини або рослини), відтворення (створення нових живих тварин або рослин) і виробництва сільськогосподарської продукції. Впровадження МСФЗ 41 «Сільське господарство» зумовлює формування принципово нових методологічних основ обліку сільськогосподарської діяльності, заснованих на ринковій вартості активів, оскільки пунктами 12-13 Стандарту визначено, що при початковій і подальшій оцінці біологічні активи повинні враховуватися за справедливою вартістю, зменшеною на очікувані витрати на місці продажу або за виробничою собівартістю відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» [6].

Для відображення бухгалтерського обліку витрат на біологічні перетворення активів у тваринництві передбачена кореспонденція визначених рахунків з 8 класу (спрощена система обліку виробничих витрат), 9 класу або 8 та 9 класів одночасно (повна система обліку виробничих витрат). Спрощена система обліку витрат біологічних активів тваринництва може використовуватися в невеликих фермерських підприємствах. Відповідно до даною методики, всі накопичені 8 класом упродовж року витрати та доходи (7 клас рахунків) списують на 79 рахунок «Фінансові результати». Застосовувати рахунки 9 класу «Витрати діяльності» радять в обліку середніх за розмірами виробництв сільськогосподарських підприємств (з використанням рахунку 232 «Виробництво продукції тваринництва»). А великі тваринницькі комплекси зобов'язані вести повну систему обліку витрат біологічних перетворень у тваринництві, що об'єднує дві попередні і дозволяє одержану інформацію про витрати використовувати для складання звітності (за елементами витрат), а згодом робити її перегруповання відповідно до центрів відповідальності, видів виробленої продукції тваринництва та об'єктів калькуляції. 1. На сьогодні в бухгалтерському обліку біологічних активів і продукції тваринництва найчастіше використовують такі методи обліку затрат, як: стандарт-кост, директ-кост, нормативний метод, облік за центрами відповідальності, функціонально-вартісний аналіз. Проте всі ці методи використовують грошову оцінку, яка не забезпечує повного уявлення про процес виробництва продукції тваринництва.

Отже, біологічні активи – це частина біосфери, природні біологічні ресурси, у вигляді живих істот і організмів (тварин або рослин), а також земельні ресурси сільськогосподарського призначення, що знаходяться у власності сільськогосподарського підприємства або іншого суб'єкта господарювання, контрольовані ним та достовірно оцінені, створені в процесі біологічних перетворень (розмноження і росту) та при подальшій біологічній трансформації (рості, дегенерації, продукуванні та розмноженні), акумулюючи при цьому живу та уречевлену енергію, здатні до самовідтворення, тобто давати екологічно безпечну сільськогосподарську продукцію.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи»: Наказ Міністерства фінансів України від 18.11.2005 р. № 790. URL: <http://portal.rada.gov.ua/>
2. Сук Л. К., Сук П. Л. Облік біологічних активів. Облік і фінанси АПК. 2006. №9-10. С. 128-134.

3. Канцуров О. О. Облік сільськогосподарської діяльності відповідно до П(С)БО 30 «Біологічні активи». Облік і фінанси АПК. 2006. № 11. С. 91-95.
4. Пиріжок С. Є. Поняття «Біологічні активи»: порівняння П(с)БО 30 «Біологічні активи» та МСФЗ 41 «Сільське господарство». URL: <http://pbo.ztu.edu.ua/article/viewFile/62819/58855>. (дата звернення: 1.10.2018 р.).
5. Жук В. М. Теоретико-методологічні засади обліку та контролю підтримки сільського розвитку. Збірник наукових праць. Економічні науки, серія «Облік і фінанси». Випуск 8 (29). Луцьк, 2011. С. 142-151.
6. Міжнародний стандарт фінансової звітності № 41 «Сільське господарство». URL: <http://pro-u4ot.info>. (дата звернення: 1.10.2018 р.).
7. Белова І.М. Тенденції гармонізації та стандартизації обліку до міжнародних стандартів обліку та звітності / І.М. Белова // Глобальні та національні проблеми економіки: електронне наукове видання. Миколаїв, 2015. –Вип. 3. – С. 821-826.
8. Бруханський Р.Ф. Сучасні вимоги і параметри обліково-інформаційного забезпечення стратегічного менеджменту сільськогосподарських підприємств України. Сталий розвиток економіки. 2012. Вип. 4 (14). С. 217-221.
9. Завитій О.П., Дідоренко Т.В. Український ринок зернових і технічних культур в контексті перспектив розвитку аграрного сектору економіки Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету. Економічні науки. Кам'янець-Подільський, ПДАТУ, 2016. Випуск 24, Частина 3. С. 58-67.
10. Обліково-аналітичне і організаційно-правове забезпечення діяльності підприємств в умовах інституційних трансформацій : монографія / Р. Ф. Бруханський, П. Р. Пуцентейло [та ін.]. Тернопіль : ФОП Осадца Ю. В., 2017. 388 с.
11. Пуцентейло, П.Р. Організаційно-економічне забезпечення ефективного розвитку тваринництва в умовах кризи. Економічний дискурс. 2016. № 2. С. 37–46. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/3564>
12. Пуцентейло, П.Р. Стратегічні напрями розвитку тваринництва України. Інноваційна економіка. 2013. № 8 (46). С. 12–16.